

Секція 4

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА В ОСВІТІ

Людмила НЕСУХ

*кандидат історичних наук, Східно-європейський слов'янський університет,
м. Ужгород, Україна*

Ольга ЧЕРВЯКОВА

*доктор наук з державного управління, професор, Східно-європейський
слов'янський університет, м. Ужгород, Україна*

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ ТА САМООРГАНІЗАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ ЛЮДИНИ

Розвиток сучасної освіти, що охоплює професійні, творчі та інші сфери життєдіяльності суспільства, є безперервним трансформаційним процесом, який має зовнішній глобалізаційний вплив в рамках геополітики, вплив окремих суб'єктів в рамках укладених угод та внутрішній вплив, здебільшого пов'язаний із суспільними змінами. В цьому контексті зростає роль організацій-посередників, міжурядових, позаурядових та «надурядових» структур, численних «тіньових» консенсусів, загальносвітових форумів, самітів, конгресів, яка свідчить про те, що в наші дні активно формується «вселенський» погляд на світ, зумовлений стратегічним національним інтересом окремих суб'єктів світу у глобальній політичній грі.

Прагнучи якнайшвидше інтегруватися у світові глобалізаційні тренди, слід враховувати, що даний процес несе значні ризики, пов'язані зі змінами та формуванням нових цінностей сучасної людини, а саме:

- перехід від індустріального до постіндустріального (інформаційного) суспільства, в якому базовим ресурсом є інформація;
- втрата державою контролю за внутрішніми процесами через посилення впливу кризових явищ на глобальному рівні;

- збільшення кількості інституцій, здатних впливати на національні інтереси у глобальному масштабі;
- збільшення розмірів і масштабів впливу інтеграційних міждержавних об'єднань, що призводить до деформації територіальних та/або економічних меж окремих країн;
- розширення переліку суб'єктів міжнародних економічних відносин (регіональних утворень, неурядових організацій, ТНК, міжнародних організацій, інших неформальних центрів, в яких приймаються рішення глобального характеру), здатних впливати на державну політику щодо регулювання національних інтересів;
- суттєве обмеження монополії держави на реалізацію регуляторної функції, що призводить до змін у співвідношенні повноважень з національного рівня на субнаціональний;
- взаємозв'язки держави та недержавних інституцій глобального масштабу мають все менш владний характер, поступаючись кооперативному [2, с.150].

Саме тому нові цінності людини формуються в умовах посилення глобалізації та під впливом підпорядкування міжнародним інституціям чи інших суб'єктам, які мають вплив на міжнародну економічну систему та правові норми, що нав'язуються або пропонуються ними.

Глобалізаційні процеси, пронизуючи внутрішньодержавну сферу освіти через економічні, правові, інформаційні, а також інші канали, трансформують саму сутність державного регулювання освіти. В результаті цього традиційні державні регуляторні функції, що були характерними раніше, зазнають суттєвих змін.

Для того, щоб визначити, наскільки певна країна є інтегрованою в глобалізаційний процес, починаючи з 2002 року використовують Індекс рівня глобалізації країн світу (KOF Index of Globalization). Даний індекс за своїм змістом є комбінованим показником і дозволяє оцінювати масштаби інтеграції певної країни у світовий простір та порівнювати різні країни за його

компонентами. В основу цього показника покладено суму наступних складових: економічних, соціальних і політичних. Для кожного з наведених компонентів встановлений свій ваговий коефіцієнт, який складає відповідно 36%, 39% і 25%.

Задекларувавши відкритість до глобалізаційних процесів, провідні країни світу досить часто застосовують заходи державного регулювання, які спрямовані на зниження впливу глобалізації. Україна, як і більшість сучасних країн світу, зіткнулася з тим, що зміни глобального масштабу змушують державу виконувати попередньо непритаманні їй функції.

Водночас, незворотна, цілеспрямована та закономірна зміна упорядкованих станів соціальної системи, що забезпечується наявністю її самоорганізаційної спроможності розвитку, можлива тільки внаслідок досягнення критично-достатньої інтеграції ідей, технологій, ресурсів, менеджменту та виконання.

Кожний з цих чинників фактично задає свій напрям впливу на формування самоорганізаційної спроможності розвитку, а саме: ідеологічний, технологічний, ресурсний, менеджерський (суб'єктно-діяльнісний) та виконавчий (об'єктно-діяльнісний). Ці напрями поєднано у вектор впливу на самоорганізаційну спроможність розвитку. Вона, в свою чергу, призводить до принципової зміни підходу до підготовки як концепцій та освітніх програм, так і закладення нових цінностей у виразі компетенцій та компетентностей.

Для освітян - це нові знання, навички та вміння в сфері самоорганізації системи освіти, які зумовлюють врахування цих чинників при розробці навчальних програмах (освітньо-професійних програм), підготовці та підвищенні кваліфікації, розробці освітньо-кваліфікаційних характеристик, підготовці та проведенні активних форм занять (тренінгів, семінарів) тощо.

Для науковців – це нові вихідні уявлення про процеси самоорганізації у соціальних системах та розвиток системи знань щодо процесів самоорганізації.

Для громадськості – розвиток можливостей професіоналізації демократії участі та об'єктивізація – тобто створення структур, інституцій та здійснення процесів їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (гол.) та ін. Київ: НАДУ, 2011. . Т. 7: Державне управління в умовах глобальної та європейської інтеграції / наук.-ред. колегія: І.А. Грицяк (співголова), Ю.П. Сурмін (співгол.) та ін. 764 с.
2. Кельдер Т.Л., Грубась В.В. Державне регулювання міжнародної економічної діяльності в умовах глобалізації. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 1(5). С. 148–153.
3. Несух Людмила. Розвиток сфери освіти та формування молодіжної політики в Україні в умовах євроінтеграції. *Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції (25 вересня 2020 року) «Слов'янський світ в контексті сталого розвитку»*. 2020. С. 45-60.
4. Червякова О.В. Процеси глобалізації та інтеграції як чинник впливу на внутрішньодержавне управління. *Збірника тез науково–практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи» (26 березня 2020 р.)*. Харків: ХарІДУНАДУ, 2020. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2020-1/index.html>
5. Globalization Index (KOF). URL: <http://globalization.kof.ethz.ch>.

Марія КУЗИШЕН

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

ГОТОВНІСТЬ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сім'я – це один із найважливіших соціальних інститутів, що потребує постійного наукового вивчення. Особливо гостро ця потреба постає у період економічних, політичних та соціальних змін в нашому суспільстві. Зростання кількості розлучень, особливо у перші роки подружнього життя, свідчить про